

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

Karma Seçim Sistemi ve Siyasal İstikrar

CİLT II

**İKİ TURLU SEÇİM SİSTEMİ
VE OY VERME DAVRANIŞLARI**

Aralık 2002

(Yayın No. TÜSİAD-T/2002-12/326)

Meşrutiyet Caddesi, No.74 34420 Tepebaşı/İstanbul
Telefon: (0212) 249 07 23 • Telefax: (0212) 249 13 50

© 2002, TÜSİAD

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK uyarınca, kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralananmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

ISBN : 975-8458-36-1

Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.

ÖNSÖZ

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve işadamları tarafından 1971 yılında, Anayasamızın ve Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı, girişim, inanç ve düşünce özgürlüklerine saygılı, yalnızca asli görevlerine odaklanmış etkin bir devletin varolduğu Türkiye'de, Atatürk'ün çağdaş uygarlık hedefine ve ilkelerine sadık toplumsal yapının gelişmesine ve demokratik sivil toplum ve laik hukuk devleti anlayışının yerleşmesine yardımcı olur. TÜSİAD, piyasa ekonomisinin hukuksal ve kurumsal altyapısının yerleşmesine ve iş dünyasının evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun bir biçimde faaliyette bulunmasına çalışır. TÜSİAD, uluslararası entegrasyon hedefi doğrultusunda Türk sanayi ve hizmet kesiminin rekabet gücünün artırılarak, uluslararası ekonomik sistemde belirgin ve kalıcı bir yer edinmesi gerektiğine inanır ve bu yönde çalışır. TÜSİAD, Türkiye'de liberal ekonomi kurallarının yerleşmesinin yanısıra, ülkenin insan ve doğal kaynaklarının teknolojik yeniliklerle desteklenerek en etkin biçimde kullanımını; verimlilik ve kalite yükselişini sürekli kılabilecek ortamın yaratılması yoluyla rekabet gücünün artırılmasını hedef alan politikaları destekler.

TÜSİAD, misyonu doğrultusunda ve faaliyetleri çerçevesinde, ülke gündeminde bulunan konularla ilgili görüşlerini bilimsel çalışmalarla destekleyerek kamuoyuna duyurur ve bu görüşlerden hareketle kamuoyunda tartışma platformlarının oluşmasını sağlar.

TÜSİAD Parlamento İşleri Komisyonu tarafından koordine edilen "Karma Seçim Sistemi ve Siyasal İstikrar Cilt II: İki Turlu Seçim Sistemi ve Oy Verme Davranışları" başlıklı çalışma, Sosyal Araştırmalar Merkezi (SAM)'nin TÜSİAD için Mayıs 2002'de gerçekleştirdiği kamuoyu araştırması sonuçlarını içermektedir. Raporun birinci cildi, kamuoyu araştırması sonuçlarından hareketle, Galatasaray Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Seyfettin Gürsel tarafından gerçekleştirilen senaryoların ve seçim sistemleri hakkında yapılan çalışmalarda kullanılmak üzere İTÜ Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Erhan Bozdağ tarafından geliştirilen Nisbi ve Karma Seçim Sistemi Simülasyon Programı Kullanım Kılavuzları'nın yer aldığı "Karma Seçim Sistemi ve Siyasal İstikrar Cilt I: Ana Rapor" başlıklı çalışmadır.

Aralık 2002

İÇİNDEKİLER

I. AMAÇ.....	7
II. YÖNTEM VE ÖRNEKLEM	7
III. ARAŞTIRMA SONUÇLARI	13
A. 18 Nisan 1999'daki oy dağılımı.....	13
B. İki turlu bir seçim sisteminin benimsenmesi halinde birinci turdaki tercihler.....	14
C. 1999'dan bu yana partiler arasındaki oy kaymaları	24
D. İki turlu seçim sisteminin benimsenmesi halinde ikinci turdaki tercihler	32
E. Hükümette yer alması tercih edilmeyen partiler	39

İKİ TURLU SEÇİM SİSTEMİ VE OY VERME DAVRANIŞLARI

I. AMAÇ

Araştırmanın başlıca amacı günümüzde iki turlu bir seçim sisteminin benimsenmesi halinde seçmenlerin birinci ve ikinci turdaki muhtemel oy verme davranışlarını saptamaktır.

II. YÖNTEM VE ÖRNEKLEM

Araştırma Türkiye genelindeki seçmenleri temsil etmek üzere çok aşamalı, tabakalandırılmalı, tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş bir örnek kitleye yüz yüze anket uygulayarak gerçekleştirilmiştir. Örnek kitle büyüklüğü 1.800 olarak saptanmıştır. Bu sayıda bir örnek kitle kullanılarak gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarının, kuramsal olarak, en kötü durumda (ana kitle varyansının en yüksek olması durumu) yüzde 95 güven aralığında \pm yüzde 2,3 düzeyinde bir hata payı içermesi öngörülmektedir.

Örnekleme işlemlerinin birinci aşamasında seçmen kitlesi coğrafi temele göre yedi bölgeye ayrılmış ve her bölgenin içinde kırsal ve kentsel kesim ayrımına gidilmiştir. İstanbul, Ankara ve İzmir'in büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan yerleşim birimleri ise metropol alan olarak nitelendirilmiş ve her biri kendi içinde seçim bölgelerine (İstanbul 1, İstanbul 2, İstanbul 3, Ankara 1, Ankara 2, İzmir 1, İzmir 2) ayrılmıştır. 1999 seçmen kütükleri göz önünde bulundurulursa, seçmen kitlesinin (araştırmanın evreni) coğrafi bölgelere ve her bölge içinde kırsal ve kentsel alanlara göre dağılımı şöyledir:

Bölgeler	SEÇMEN KİTLESİ		
	Kentsel alan	Kırsal alan	Toplam
İstanbul 1 (Büyükşehir kentsel alan)	2.010.306	0	2.010.306
İstanbul 2 (Büyükşehir kentsel alan)	1.837.956	0	1.837.956
İstanbul 3 (Büyükşehir kentsel alan)	1.750.016	0	1.750.016
Ankara 1 (Büyükşehir kentsel alan)	982.570	0	982.570
Ankara 2 (Büyükşehir kentsel alan)	930.426	0	930.426
İzmir 1 (Büyükşehir kentsel alan)	858.130	0	858.130
İzmir 2 (Büyükşehir kentsel alan)	611.665	0	611.665
Akdeniz Bölgesi	2.676.619	1.999.264	4.675.883
Doğu Anadolu Bölgesi	1.293.809	1.309.610	2.603.419
Ege Bölgesi (İzmir'in çevre ilçelerinin kentsel ve kırsal alanları ve büyükşehire bağlı ilçelerin köyleri dahil)	1.891.358	2.108.222	3.999.580
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	1.619.775	1.071.932	2.691.707
İç Anadolu Bölgesi (Ankara'nın çevre ilçelerinin kentsel ve kırsal alanları ve büyükşehire bağlı ilçelerin köyleri dahil)	2.421.096	1.962.507	4.383.603
Karadeniz Bölgesi	2.178.084	2.685.536	4.863.620
Marmara Bölgesi (İstanbul'un çevre ilçelerinin kentsel ve kırsal alanları ve büyükşehire bağlı ilçelerin köyleri dahil)	2.788.362	2.444.287	5.232.649
Toplam (Türkiye geneli)	23.850.172	13.581.358	37.431.530

Araştırmada örnek kitlenin bölgelere ve kırsal, kentsel ve metropolitan alanlara göre dağılımının ana kitleye orantılı olması ilkesi benimsenmiş ve böylelikle 1.800 kişilik genel kitlenin bölgelere ve bölgeler içinde kırsal ve kentsel kesimlere göre dağılımı şu şekilde planlanmıştır:

Bölgeler	ÖRNEK KİTLE		
	Kentsel alan	Kırsal alan	Toplam
İstanbul 1 (Büyükşehir kentsel alan)	97	0	97
İstanbul 2 (Büyükşehir kentsel alan)	88	0	88
İstanbul 3 (Büyükşehir kentsel alan)	84	0	84
Ankara 1 (Büyükşehir kentsel alan)	47	0	47
Ankara 2 (Büyükşehir kentsel alan)	45	0	45
İzmir 1 (Büyükşehir kentsel alan)	41	0	41
İzmir 2 (Büyükşehir kentsel alan)	29	0	29
Akdeniz Bölgesi	129	96	225
Doğu Anadolu Bölgesi	62	64	126
Ege Bölgesi (İzmir'in çevre ilçelerinin kentsel ve kırsal alanları ve büyükşehire bağlı ilçelerin köyleri dahil)	91	101	192
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	78	51	129
İç Anadolu Bölgesi (Ankara'nın çevre ilçelerinin kentsel ve kırsal alanları ve büyükşehire bağlı ilçelerin köyleri dahil)	116	95	211
Karadeniz Bölgesi	105	129	234
Marmara Bölgesi (İstanbul'un çevre ilçelerinin kentsel ve kırsal alanları ve büyükşehire bağlı ilçelerin köyleri dahil)	134	118	252
Toplam (Türkiye geneli)	1.146	654	1.800

Kentsel kesimde seçilen mahallelerde 10'ar, kırsal kesimde seçilen köy ve bucaklarda ise 18'er anket yapılması ilkesi benimsenmiş, dolayısıyla buna bağlı olarak bazı yuvarlamalar yapılmış ve örnek kitle sayısı 1.800'den 1.844'e çıkarılmıştır:

Bölgeler	ÖRNEK KİTLE (UYARLANMIŞ)		
	Kentsel alan	Kırsal alan	Toplam
İstanbul 1 (Büyükşehir kentsel alan)	100	0	100
İstanbul 2 (Büyükşehir kentsel alan)	90	0	90
İstanbul 3 (Büyükşehir kentsel alan)	80	0	80
Ankara 1 (Büyükşehir kentsel alan)	50	0	50
Ankara 2 (Büyükşehir kentsel alan)	50	0	50
İzmir 1 (Büyükşehir kentsel alan)	40	0	40
İzmir 2 (Büyükşehir kentsel alan)	30	0	30
Akdeniz Bölgesi	130	108	238
Doğu Anadolu Bölgesi	60	72	132
Ege Bölgesi (İzmir'in çevre ilçelerinin kentsel ve kırsal alanları ve büyükşehire bağlı ilçelerin köyleri dahil)	90	108	198
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	80	54	134
İç Anadolu Bölgesi (Ankara'nın çevre ilçelerinin kentsel ve kırsal alanları ve büyükşehire bağlı ilçelerin köyleri dahil)	120	90	210
Karadeniz Bölgesi	110	126	236
Marmara Bölgesi (İstanbul'un çevre ilçelerinin kentsel ve kırsal alanları ve büyükşehire bağlı ilçelerin köyleri dahil)	130	126	256
Toplam (Türkiye geneli)	1.160	684	1.844

Araştırmanın yürütüleceği yerler her bir bölgede kırsal ve kentsel kesimler için ayrı ayrı seçilmiştir. Birincil örnekleme birimi (*primary sampling unit*) olarak metropollerde (İstanbul, Ankara ve İzmir) "mahalle", yedi coğrafi bölgenin geri kalan hem kentsel, hem de kırsal alanlarında "ilçe" kullanılmıştır.

Coğrafi Bölgeler – Kentsel Kesim: Yukarıda belirtildiği gibi, yedi coğrafi bölgenin metropol dışı kentsel kesiminde birincil örnekleme birimi olarak iller değil, illere göre daha homojen bir yapı gösteren ilçeler alınmıştır. Önce bütün bölgelerde bölge sınırları içinde yer alan ilçelerin tümünün kentsel kesimindeki (ilçe merkezindeki) seçmen sayıları hesaplanmış ve her bölge için bir ilçe listesi oluşturulmuştur. Ardından her bir ilçe merkezinde 1999'da gerçekleşen partilere göre oy dağılımına bakılmış ve buna göre ilçeler, Türkiye genelindeki oy dağılımına en çok benzeyen ilçe en başta, en az benzeyen ilçe ise en sonda olmak üzere sıralanmıştır.

tır. Bir sonraki aşamada ana kitle büyüklüğüne orantılı olasılıklı örnekleme yöntemiyle (*Sampling with Probability Proportional to Size – PPS*) araştırmanın yürütüleceği ilçeler seçilmiştir. Bu seçim işlemi sırasında, PPS yönteminin mantığı doğrultusunda, her bir ilçenin seçilme olasılığı, seçmen sayısına orantılı olarak artırılmakta ya da azaltılmakta, ayrıca oy verme davranışı açısından birbirlerinden farklı ilçelerin örneklem içinde yer almasına olanak sağlanmaktadır. PPS yönteminde, ilçelerin ağırlıkları baştan hesaba katıldığı için, teorik olarak, seçim işlemleri tamamlandıktan sonra, seçilen ilçelerin tümünde eşit sayıda anket yapılması gerekmektedir. Buna göre, seçilen her bir ilçe merkezinde 20 anket yapılması planlanmıştır. Her bölgede kentsel kesimde yapılması gereken toplam anket sayısı 18'e bölünerek, seçilmesi gereken ilçe sayısına ulaşılmıştır. Seçilen her ilçede, gene PPS yöntemiyle ikişer mahalle seçilmiş ve böylece kentsel kesimde her mahallede 10 anket yapılmıştır.

Bir sonraki aşamada, seçilen mahallelerde, bütün sokakların listesi çıkarılmış ve bu sokaklar arasından tesadüfi yöntemle biri yedek olmak üzere toplam dört sokak seçilmiştir. Sokaklarda sistematik örnekleme yöntemiyle hanelere ulaşılmış, hanelerde de basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle anketin yapılacağı kişi seçilmiştir.

Metropoller: Metropol olarak kabul edilen İstanbul, Ankara ve İzmir'de ana örnekleme birimi olarak mahalleler alınmış ve doğrudan mahalle seçimi yapılmıştır. Seçim işlemleri İstanbul 1., İstanbul 2., İstanbul 3., Ankara 1., Ankara 2., İzmir 1. ve İzmir 2. seçim çevreleri için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Mahallelerde sokak seçimi, sokaklarda hane seçimi ve hanelerde kişi seçimi için "coğrafi bölgeler – kentsel kesim" başlığı altında açıklanan biçime uyulmuştur.

Coğrafi Bölgeler – Kırsal Kesim: Bölgelerin kırsal kesiminde de ana örnekleme birimi ilçelerdir. Önce PPS yöntemiyle ilçeler seçilmiş, ardından seçilen ilçelere bağlı köy ve bucakların listesi çıkarılmış ve bunlar arasından PPS yöntemiyle araştırmanın yapılacağı köyler belirlenmiştir. Seçilen her köyde 18 anket yapılması benimsenmiş, doğrudan hanelere ve kişilere ulaşılmıştır.

Planlanan ve gerekleŖen anket sayılarının bölgelere göre dağılımı aŖaėıdaki tabloda gsterilmiŖtir.

Bölge	Planlanan	GerekleŖen
İstanbul metropol	270	274
Ankara metropol	100	99
İzmir metropol	70	62
Akdeniz	238	237
Doğu Anadolu	132	156
Ege (metropol dıŖı)	198	189
Güneydoğu Anadolu	134	136
İç Anadolu (metropol dıŖı)	210	214
Karadeniz	236	228
Marmara (metropol dıŖı)	256	244
Toplam	1.844	1.839

Bu rneklem temelinde seçilen ve Türkiye'nin 33 iline daėılımtıŖ olan 70 ilçede-ki saha alıŖması 26 Nisan – 2 Mayıs 2002 tarihleri arasında tamamlanmtıŖtır.

Uygulamada toplam 1.839 yüz yüze anket yapılmıŖtır. Anketlerin yüzde 37,5'i kırsal kesimde, yüzde 62,5'i ise kentsel alanlarda uygulanmtıŖtır. Metropollerin (İstanbul, Ankara ve İzmir bykŖehir sınırları) rneklem içindeki oranı yüzde 23,7'dir.

YerleŖim	Sayı	%
KIR	690	37,5
KENT (metropol hariç)	714	38,8
METROPOL	435	23,7
Toplam	1.839	100,0

Seçilen ilçelerde uygulanan anket sayıları ve anketlerin bu ilçelerin yer aldığı illere göre sayısal ve oransal dağılımı izleyen tabloda gösterilmiştir.

BÖLGE	İL	İLÇELER	İL toplamı	Bölge toplamı
Metropol (Büyükşehir)	İstanbul	Kadıköy, Kartal, Pendik, Tuzla, Ümraniye, Üsküdar, Bayrampaşa, Beşiktaş, Beyoğlu, Eyüp, Gaziosmanpaşa, Kağıthane, Şişli, Avcılar, Bağcılar, Bahçelievler, Bakırköy, Güngören, Küçükçekmece	274	274
	Ankara	Çankaya, Etimesgut, Mamak, Altındağ, Keçiören, Yenimahalle	99	99
	İzmir	Buca, Konak, Bornova, Çiğli, Karşıyaka	62	62
Akdeniz	Adana	Seyhan	36	237
	Antalya	Merkez, Alanya	53	
	İçel	Merkez, Tarsus	79	
	Hatay	Merkez	37	
	Maraş	Merkez	32	
Doğu Anadolu	Erzurum	Merkez	60	156
	Iğdır	Merkez	43	
	Ağrı	Doğubeyazıt	53	
Ege (İzmir büyükşehir hariç)	Aydın	Merkez, Köşk	75	189
	Denizli	Çal	34	
	İzmir (çevre)	Menderes, Çeşme	45	
	Uşak	Eşme	35	
Güneydoğu Anadolu	Diyarbakır	Bismil, Dicle	63	136
	Gaziantep	Şahinbey	36	
	Adıyaman	Merkez	37	
İç Anadolu (Ankara büyükşehir hariç)	Ankara (Çevre)	Şereflikoçhisar	36	214
	Eskişehir	Merkez	36	
	Kayseri	Kocasinan, Melikgazi	64	
	Kırıkkale	Keskin	35	
	Sivas	Merkez	43	
Karadeniz	Bartın	Merkez	27	228
	Bolu	Gerede	19	
	Düzce	Merkez	37	
	Giresun	Dereli	35	
	Samsun	Terme	39	
	Tokat	Erbaa	36	
	Zonguldak	Devrek	35	
Marmara (İstanbul büyükşehir hariç)	Balıkesir	Erdek	26	244
	Bilecik	Pazaryeri	38	
	Bursa	Yenişehir, Osmangazi, Mudanya	105	
	Kocaeli	Gebze	40	
	Sakarya	Adapazarı	35	

Örneklemin demografik özelliklere göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kadın	880	47,9
Erkek	959	52,1
Toplam	1.839	100,0

Yaş	Sayı	Yüzde
18-24 yaş grubu	363	19,8
25-44 yaş grubu	914	49,7
45 üstü yaş grubu	562	30,5
Toplam	1.839	100,0

Eğitim düzeyi	Sayı	Yüzde
Okuma yazma bilmez	81	4,4
Okur yazar	91	5,0
İlkokul mezunu	900	48,9
Ortaokul mezunu	225	12,2
Lise mezunu	402	21,8
Üniversite mezunu	133	7,2
Master/doktora derecesi var	8	0,4
Toplam	1.839	100,0

III. ARAŞTIRMA SONUÇLARI

A. 18 Nisan 1999'daki oy dağılımı

Öncelikli olarak, aşağıdaki tabloda, araştırmada kullanılan örnek kitlenin 18 Nisan 1999 seçiminde oy verdikleri partilerin dağılımı gösterilmiştir. Kullanılan ağırlıklandırma sayesinde, oy kullanmayanlar, geçersiz oy verenler, yaşı tutmayanlar ve hangi partiye oy verdiğini söylemeyenler dışarıda tutulduğunda, partilerin 18 Nisan 1999'da gerçekleşen oy dağılımıyla, örnek kitlenin 18 Nisan 1999'daki oy dağılımları birbirleriyle uyumlu hale getirilmiştir.

18 Nisan 1999'da oy verdiği parti	Ankete katılanların tümü dahil		Yaşı tutmayanlar hariç		Oy kullanmayanlar, geçersiz oy verenler, cevap vermeyenler ve yaşı tutmayanlar hariç	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
DSP	307	16,68	307	18,45	307	22,19
MHP	249	13,51	249	14,95	249	17,98
FP	213	11,58	213	12,82	213	15,41
ANAP	183	9,94	183	11,00	183	13,22
DYP	166	9,03	166	9,99	166	12,01
CHP	120	6,55	120	7,24	120	8,71
HADEP	66	3,57	66	3,95	66	4,75
BBP	20	1,10	20	1,22	20	1,46
ÖDP	11	0,60	11	0,66	11	0,80
Diğer	48	2,60	48	2,88	48	3,47
Kullanmadı, boş oy, cevap yok	280	15,21	280	16,83	-	-
Yaşı tutmuyordu	177	9,62	-	-	-	-
Toplam	1.839	100,00	1.662	100,00	1.382	100,00

B. İki turlu bir seçim sisteminin benimsenmesi halinde birinci turdaki tercihler

Araştırma sırasında seçmenlere, iki turlu bir seçim sistemine geçilmesi halinde, birinci turda hangi partiye oy verecekleri sorulmuştur. Bu soruya verilen cevapların dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloda ilk dikkat çeken nokta, yüzde 7,8'lik bir seçmen kitlesinin oy kullanmayacağını belirtmesi ve yüzde 8,6'lık bir seçmen kitlesinin boş veya geçersiz oy vereceğini söylemesidir. Bunlara ek olarak yüzde 9,5'lik bir kararsız seçmen kitlesi bulunmaktadır. Seçmenlerin yüzde 3,6'sı da hangi partiye oy vereceğini söylememektedir. Bu oranların toplamı yüzde **29,5** ederek önemli bir düzeye ulaşmaktadır. Geriye kalan yüzde **70,5'lik** kesim ise bir parti adı vererek soruyu yanıtlamıştır. Bu partiler arasında, **AK Parti'nin yüzde 23,2'yle**, açık farkla birinci sırada olduğu görülmektedir. DYP yüzde 9,9'la ikinci, CHP yüzde 8,9'la üçüncü, MHP yüzde 7,3'le dördüncü ve ANAP yüzde 7,1'le beşinci sıradadır.

İki türlü bir seçim sistemine geçilerek bugün seçim olsa oy verilecek parti	Sayı	Yüzde
AKP	426	23,2
DYP	182	9,9
CHP	164	8,9
MHP	135	7,3
ANAP	131	7,1
HADEP	84	4,6
DSP	71	3,8
SP	36	1,9
BBP	19	1,0
ÖDP	14	0,7
Diğer partiler	36	2,0
Hiçbiri	144	7,8
Boş/Geçersiz oy	157	8,6
Kararsız	174	9,5
Cevap vermek istemiyor	67	3,6
Toplam	1.839	100,0

Kararsızlar

Birinci turdaki oyları konusunda kararsız olan seçmenlere, önce tek bir partiye oy verip vermeme konusunda mı kararsız olduğu, yoksa değişik partiler arasında mı kararsız olduğu sorulmuştur. Birinci turda kararsız olanların yüzde 21,9'u bir partiye oy verip vermeme konusunda kararsızken, yüzde 78,1'i birden çok parti arasından hangisine oy vereceği konusunda kararsızdır.

Birinci turda kararsız olanlar	Sayı	Toplam kararsızlara oranı	Tüm seçmenlere oranı
Bir partiye oy verip vermeme konusunda kararsız olanlar	38	21,9	2,1
Birden çok parti arasında kararsız olanlar	136	78,1	7,4
Toplam	174	100,0	9,5

Tek partiye oy verip vermeme konusunda kararsız olanların hangi partiye oy verip vermeme konusunda kararsız olduklarının dağılımı şöyledir:

Tek partiye oy verip vermeme konusunda kararsız olanların oy verip vermeme konusunda tereddüt ettikleri parti	Sayı	Tek partiye oy verip vermeme konusunda kararsız olanlar içindeki yüzde	Tüm seçmenler içindeki yüzde
AKP	8	20,3	0,4
ANAP	6	15,1	0,3
DSP	5	12,3	0,3
HADEP	5	12,0	0,2
DYP	4	10,4	0,2
CHP	3	9,0	0,2
MHP	3	7,5	0,2
Diğer partiler	5	13,3	0,3
Toplam	38	100,0	2,1

Birden çok parti arasında kararsız olanların kendilerine en yakın hissettikleri partilerin dağılımı ise aşağıdaki şekildedir:

Birden çok parti arasında kararsız olanların kendilerine en yakın hissettikleri partiler	Sayı	Birden çok parti arasında kararsız olanlar içindeki yüzde	Tüm seçmenler içindeki yüzde
ANAP	23	17,0	1,3
DYP	21	15,6	1,2
AKP	19	14,1	1,0
MHP	15	11,1	0,8
DSP	12	8,8	0,7
CHP	11	8,4	0,6
HADEP	6	4,6	0,3
ÖDP	1	0,6	0,0
Diğer partiler	5	3,4	0,2
Tamamen kararsız	22	16,4	1,2
Toplam	136	100,0	7,4

Bu soruların cevapları göz önünde bulundurularak, yüzde 9,5'lik kararsızlar kitlesinin muhtemel oy dağılımı hesaplanmıştır. Kararsızların muhtemel tercihleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

	Bir partiye oy verip vermeme konusunda kararsız olanlar		Birden çok parti arasında kararsız olanlar		Kararsızlar toplamı	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
AKP	8	0,4	19	1,0	27	1,5
DYP	4	0,2	21	1,2	25	1,4
CHP	3	0,2	11	0,6	15	0,8
MHP	3	0,2	15	0,8	18	1,0
ANAP	6	0,3	23	1,3	29	1,6
HADEP	5	0,2	6	0,3	11	0,6
DSP	5	0,3	12	0,7	17	0,9
SP	0	0,0	0	0,0	0	0,0
BBP	0	0,0	0	0,0	0	0,0
ÖDP	0	0,0	1	0,0	1	0,0
Diğer partiler	5	0,3	5	0,2	10	0,5
Tamamen kararsız	0	0,0	22	1,2	22	1,2
Toplam	38	2,1	136	7,4	174	9,5

Kararsızlar dağıtıldıktan sonraki oy dağılımı

Kararsızların muhtemel tercihleri göz önünde bulundurularak partilerin oy dağılımı yeniden hesaplanmış ve sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Kararsızlar dağıtıldıktan sonra, iki ayrı dağılım verilmiştir. Bunlardan birincisi, oy kullanmayı düşünmeyenlerle geçersiz oy vermeyi düşünenlerin de hesaba dahil edildiği dağılımdır. İkinci dağılım ise, şu anda oy vermeyi düşünmediklerini ve mevcut partilerden hiçbirine oy vermeyeceklerini belirtenlerle, geçersiz oy vereceklerini belirtenlerin bu şekilde davranmaları halinde ortaya çıkacak dağılımdır. Gerçek yaşamda da bir seçim sırasında sandık başına gitmeyerek oy kullanmayanlarla, geçersiz oy kullananların oyları hesaba katılmadığı için, tablonun en sağ sütununda verilen dağılım önemlidir. Bu dağılımda, hiçbir partiye oy vermeyeceğini belirten yüzde 7,8'lik ve boş veya geçersiz oy kullanacağını belirten yüzde 8,6'lık seçmen kitlesi hesap dışında tutulmuştur. Bir başka deyişle toplam seçmen kitlesinin yüzde 16,4'ünün

oyları hesaba katılmamıştır. Bu dağılım seçimde kullanılan geçerli oy oranının **yüzde 83,6** (yüzde 100,0 – yüzde 16,4) olması halinde ortaya çıkabilecek dağılımı yansıtmaktadır. (Not: 1999 genel seçimlerinde geçerli oyların toplam seçmenlere oranı yüzde 83,2 idi).

Bugün bir seçim olsa mevcut partilerden hiçbirine oy vermeyeceğini belirtenlerle, boş/geçersiz oy kullanacağını söyleyenlerin bu şekilde davranması halinde, bir başka deyişle seçimde kullanılan geçerli oyların oranının yüzde 83,6 düzeyinde kalması halinde, araştırmanın saha çalışmalarının yürütüldüğü 26 Nisan – 2 Mayıs 2002 itibarıyla ilk sırada gözüken parti yüzde 29,5’le AK Parti’dir. AK Parti bu oranla diğer partilerin çok önündedir. DYP yüzde 13,5’le ikinci, CHP yüzde 11,6’yla üçüncü ve ANAP yüzde 10,4’le dördüncü sırada yer alırken öteki partilerin tamamı yüzde 10,0’luk ülke barajının altında kalmaktadır. Beşinci sırada yüzde 9,9’la MHP, altıncı sırada yüzde 6,1’le HADEP, yedinci sırada yüzde 5,7’yle DSP yer almaktadır. SP yüzde 2,3’le sekizinci, BBP yüzde 1,2’yle dokuzuncu, ÖDP yüzde 0,9’la onuncu sıradadır. Bu on parti dışında kalan ve halen faal olan öteki partilere oy vermeyi planlayanların oranlarının toplamı ise yüzde 3,0’tür. Seçimde oy vereceğini söyleyen ama hangi partiye oy vereceği konusunda tamamen kararsız olanların oranı yüzde 1,4, hangi partiye oy vereceğini söylemeyi kesinlikle reddedenlerin oranı ise yüzde 4,4’tür. Bu yüzde 5,8’lik (yüzde 1,4 + yüzde 4,4) kitlenin de sandık başına giderek oy kullanması halinde partilerin oy oranlarının biraz daha artması ve baraja yakın partilerden MHP’nin de yüzde 10’luk ülke barajını aşması beklenebilir.

Bugün seçim olsa ilk turda oy vereceği parti	Kararsızlar dahil oyların dağılımı		Kararsızlardan beklenen ek oylar		Kararsızlardan gelecek oylar eklendikten sonraki oy dağılımı		Oy kullanmayacaklar ve boş oy verecekler bu şekilde davrandıkları takdirde gerçekleşecek olan oy dağılımı	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
AKP	426	23,2	27	1,5	453	24,6	453	29,5
DYP	182	9,9	25	1,4	208	11,3	208	13,5
CHP	164	8,9	15	0,8	179	9,7	179	11,6
MHP	135	7,3	18	1,0	153	8,3	153	9,9
ANAP	131	7,1	29	1,6	160	8,7	160	10,4
HADEP	84	4,6	11	0,6	94	5,1	94	6,1
DSP	71	3,8	17	0,9	87	4,8	87	5,7
SP	36	1,9	0	0,0	36	1,9	36	2,3
BBP	19	1,0	0	0,0	19	1,0	19	1,2
ÖDP	14	0,7	1	0,0	14	0,8	14	0,9
Diğer partiler	36	2,0	10	0,5	46	2,5	46	3,0
Kararsız	174	9,5	22	1,2	22	1,2	22	1,4
Hiçbiri	144	7,8	-	-	144	7,8	-	-
Boş/geçersiz oy	157	8,6	-	-	157	8,6	-	-
Cevap vermek istemiyor	67	3,6	-	-	67	3,6	67	4,4
Toplam	1.839	100,0	174	9,5	1.839	100,0	1.538	100,0

Yukarıdaki tablonun en sağdaki sütunu yorumlanırken, seçimde oy vereceğini söyleyen ama hangi partiye oy vereceği konusunda tamamen kararsız olanların oranının yüzde 1,4, hangi partiye oy vereceğini söylemeyi kesinlikle reddedenlerin oranının ise yüzde 4,4 olduğu belirtilmiş ve bu toplam yüzde 5,8'lik kitlenin de sandık başına giderek oy kullanması halinde partilerin oy oranlarının biraz daha artması ve baraja yakın partilerden MHP'nin de yüzde 10'luk ülke barajını aşmasının beklenebileceği söylenmişti. Söz konusu yüzde 5,8'lik kitlenin muhtemel oy davranışlarını saptamak amacıyla, bu kişilere değişik partilerin adları sayılmış ve kendilerinden bu partiler hakkındaki görüşü sorulmuştur. Bu görüşlerden birincisi "bu partiye oy verebilirim", ikincisi ise "hiç bir koşul altında bu partiye kesinlikle oy vermem" şeklindedir.

Bu 89 kişinin bir bölümü (13 kişi) sadece bir tek partiye oy verebileceğini söylemiş ve bu partinin adını vermiş, bir bölümü birden çok parti için "oy verebilirim" ifadesini kullanmış (68 kişi), bir bölümü de (8 kişi) hiçbir partiye oy vermeyeceğini belirtmiştir. Birden çok parti için "oy verebilirim" ifadesi kullananların da tek tek partilere yönelik eğilimleri gözden geçirilmiş ve 89 kişinin eğilimleri konusunda aşağıdaki sonuca ulaşılmıştır.

Tamamen kararsız olan ve oy vereceği partiyi söylemeyen kişilerin eğilimleri (Toplam 89 kişi)	Sayı	Yüzde
ANAP	13	0,9
AKP	13	0,9
DYP	10	0,6
CHP	9	0,6
MHP	9	0,6
DSP	7	0,5
BBP	5	0,3
ÖDP	4	0,3
SP	4	0,2
HADEP	3	0,2
Diğer	4	0,3
Hiçbiri	8	0,5
Toplam	89	5,8

Bu 89 kişinin de eğilim duydukları partilere oy vermeleri halinde nihai olarak şu oy dağılımına ulaşılmaktadır:

Bugün bir seçim olsa mevcut partilerden hiçbirine oy vermeyeceğini belirtenlerle, boş/geçersiz oy kullanacağını söyleyenlerin bu şekilde davranması halinde, bir başka deyişle seçimde kullanılan geçerli oyların oranının yüzde 83,6 düzeyinde kalması halinde, araştırmanın saha çalışmalarının yürütüldüğü 26 Nisan – 2 Mayıs 2002 itibarıyla ilk sırada gözüken parti yüzde 30,3’le AK Parti’dir. AK Parti bu oranla diğer partilerin çok önündedir. DYP yüzde 14,2’yle ikinci, CHP yüzde 12,3’le üçüncü, ANAP yüzde 11,3’le dördüncü ve MHP yüzde 10,5’le beşinci sıradadır. Altıncı sırada yüzde 6,3’le HADEP, yedinci sırada yüzde 6,1’le DSP yer almaktadır. SP yüzde 2,6’yla sekizinci, BBP yüzde 1,6’yla dokuzuncu, ÖDP yüzde 1,2’yle onuncu sıradadır. Bu on parti dışında kalan ve halen faal olan öteki partilere oy vermeyi planlayanların oranlarının toplamı ise yüzde 3,2’dir. Seçimde oy vereceğini söyleyen ama hangi partiye oy vereceği konusunda hiçbir ipucu vermeyen seçmenlerin oranıysa sadece yüzde 0,5’tir.

Bugün seçim olsa ilk turda oy vereceği parti	Kararsızlar dağıtıldıktan sonra oyların dağılımı		Kararsızlardan beklenen ek oylar		Nihai dağılım	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
AKP	453	29,5	13	0,9	466	30,3
DYP	208	13,5	10	0,6	218	14,2
CHP	179	11,6	9	0,6	188	12,3
ANAP	160	10,4	13	0,9	173	11,3
MHP	153	9,9	9	0,6	162	10,5
HADEP	94	6,1	3	0,2	97	6,3
DSP	87	5,7	7	0,5	94	6,1
SP	36	2,3	4	0,2	40	2,6
BBP	19	1,2	5	0,3	24	1,6
ÖDP	14	0,9	4	0,3	18	1,2
Diğer partiler	46	3	4	0,3	50	3,2
Kararsız + Cevap vermek istemiyor	89	5,8	8	0,5	8	0,5
Toplam	1.538	100	89	5,8	1538	100,0

Birinci turda hiç bir partiye oy vermeyeceğini veya geçersiz/boş oy kullanacağını belirten seçmenlerin siyasal eğilimleri ve muhtemel parti tercihleri

Şimdiye kadar yapılan inceleme sonucunda, kararsızlar dağıtıldıktan sonra, seçmen kitlesinin yüzde 83,6'sının siyasi parti tercihleri belirlenmiş olmaktadır. Hatırlanacağı gibi, yapılacak seçimde oy kullanmayacağını belirtenler (1.839 kişinin 144'ü - yüzde 7,8) ve boş oy vereceğini belirtenlerin (1.839 kişinin 157'si - yüzde 8,6) toplam oranı yüzde 16,4'tür. Bu bölümde bu kitlenin siyasal eğilimleri saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırma sırasında, oy kullanmayacağını veya boş/geçersiz oy vereceğini söyleyen seçmenlere de bir biri ardına değişik partilerin adları sayılmış ve kendilerinden bu partiler hakkındaki görüşü sorulmuştur. Bu görüşlerden birincisi "bu partiye oy verebilirim", ikincisi ise "hiç bir koşul altında bu partiye kesinlikle oy vermem" şeklindedir.

Tüm seçmenlerin toplam olarak yüzde 16,4'ünü oluşturan bu grubun bir bölümü sadece tek bir parti için "oy verebilirim, diğerlerine hiçbir koşul altında kesinlikle oy vermem" demiştir. Bu kişilerin söz konusu partiye yakın kişiler oldukları rahatlıkla söylenebilir. Bazıları "kendilerine sayılan partilerin hepsi için hiç bir koşul

altında bu partiye oy vermem" demiştir. Bu kişiler de hiçbir koşul altında mevcut partilerden birine kesinlikle oy vermeyi düşünmeyenler olarak nitelendirilebilir. Bazı kişiler ise birden çok parti için "oy verebilirim" demiştir. Bu kişiler de iki veya daha çok parti arasında kararsız kalanlar olarak değerlendirilebilir.

Buna göre örnek kitle içinde yer alan 1.839 kişinin yüzde 16,4'ünü oluşturan 301 kişinin bu soruya verdikleri cevapların dağılımı şöyledir: Söz konusu 301 kişinin 78'i [tüm seçmen kitlesinin (1.839 kişinin) yüzde 4,2'si] hiçbir koşul altında mevcut partilerden hiçbirine oy vermeyeceğini belirtmekte; 158'i [tüm seçmen kitlesinin (1.839 kişinin) yüzde 8,6'sı] birden çok parti için "oy verebilirim" ifadesini kullanmakta; kalan 65 kişi [tüm seçmen kitlesinin (1.839 kişinin) yüzde 3,6'sı] sadece tek bir parti için "oy verebilirim" ifadesini kullanmış, diğerlerine hiçbir koşul altında kesinlikle oy vermeyeceğini söylemiştir. Dağılım aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Oy kullanmayı düşünmeyenlerle boş/geçersiz oy vermeyi planlayanların mevcut partiler hakkındaki tutumu	Sayı	Yüzde	Tüm seçmenlere oranı (%)
Sadece CHP'ye oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	16	5,3	0,9
Sadece AK Parti'ye oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	14	4,8	0,8
Sadece DYP'ye oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	14	4,7	0,8
Sadece ANAP'a oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	7	2,2	0,4
Sadece MHP'ye oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	4	1,3	0,2
Sadece ÖDP'ye oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	3	0,8	0,1
Sadece HADEP'e oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	2	0,6	0,1
Sadece DSP'ye oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	2	0,5	0,1
Sadece SP'ye oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	1	0,3	0,0
Sadece diğer partilere oy verebilir, ötekilere kesinlikle vermez	4	1,2	0,2
Birden çok parti için "oy verebilirim" ifadesini kullananlar	158	52,5	8,6
Mevcut partilerden hiçbirine kesinlikle oy vermeyi düşünmeyenler	78	25,9	4,2
Toplam	301	100,0	16,4

Bir sonraki aşamada birden çok parti için "oy verebilirim" ifadesini kullananların, hangi partiler için bu ifadeyi kullandıkları incelenmiştir. Bu dağılım da şu şekildedir:

Birden çok parti için "oy verebilirim" diyenlerin (toplam 158 kişi), oy verebileceklerini söyledikleri partiler	Toplam cevap	Kişi %	Cevap %	Birden çok partiye oy verebilirim diyenler içindeki sayı	Tüm seçmenler içindeki yüzde
CHP'ye oy verebilirim	93	30,9	14,9	23	1,3
DYP'ye oy verebilirim	87	28,8	13,9	22	1,2
ANAP'a oy verebilirim	85	28,4	13,7	22	1,2
MHP'ye oy verebilirim	67	22,3	10,7	17	0,9
DSP'ye oy verebilirim	66	21,8	10,5	17	0,9
AK Parti'ye oy verebilirim	64	21,2	10,2	16	0,9
ÖDP'ye oy verebilirim	40	13,4	6,4	10	0,6
BBP'ye oy verebilirim	38	12,5	6,0	10	0,5
HADEP'e oy verebilirim	23	7,5	3,6	6	0,3
SP'ye oy verebilirim	19	6,4	3,1	5	0,3
Diğer partilere oy verebilirim	44	14,5	7,0	11	0,6
Toplam	625	207,7	100,0	158	8,6

Bu durumda, bugün seçim olsa, hiçbir partiye oy vermeyeceğini, boş/geçersiz oy vereceğini veya tamamen kararsız olduğunu söyleyenlerle, oy vereceği partiyi açıklamaktan kaçınanların eğilimleri şu şekilde saptanmıştır:

Partiler	Oy kullanmayacaklarını veya boş oy kullanacaklarını söyleyenlerin partiler karşısındaki tutumu		Birden çok parti için "oy verebilirim" ifadesini kullananların dağılımı		Toplam (Oy kullanmayacaklar ve boş oy verecekleri oranı)		Toplam dağılım (Tüm seçmenlere oranı)	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
CHP	16	0,9	23	1,3	40	13,1	40	2,1
DYP	14	0,8	22	1,2	36	12,0	36	2,0
AKP	14	0,8	16	0,9	31	10,1	31	1,7
ANAP	7	0,4	22	1,2	28	9,3	28	1,5
MHP	4	0,2	17	0,9	21	6,9	21	1,1
DSP	2	0,1	17	0,9	18	6,0	18	1,0
ÖDP	3	0,1	10	0,6	13	4,2	13	0,7
BBP	0	0,0	10	0,5	10	3,2	10	0,5
HADEP	2	0,1	6	0,3	8	2,5	8	0,4
SP	1	0,0	5	0,3	6	1,9	6	0,3
Diğer partiler	4	0,2	11	0,6	15	4,8	15	0,8
Hiçbir partiye vermez	78	4,2	-	-	78	25,9	78	4,2
Birden çok parti sayanlar	158	8,6	-	-	-	-	-	-
Toplam	301	16,4	158	8,6	301	100,0	301	16,4

C. 1999'dan bu yana partiler arasındaki oy kaymaları

Partilerin 1999'dan bugüne tabanlarını ne ölçüde koruduklarını belirlemek üzere çeşitli çapraz tablolar alınmış ve ayrıntılı bir değerlendirme yapılmıştır. Seçmenlerin 1999'da oy verdikleri parti ile kararsızlar dağıtıldıktan sonra bugünkü parti tercihlerine bakıldığında tabanını en iyi koruyan partinin HADEP olduğu görülmektedir. 1999'da HADEP'e oy verenlerin yüzde 76,1'i bugün bir seçim yapılırsa yine HADEP'e oy vereceklerini belirtmektedir. CHP, DYP ve ANAP bu konuda görece başarılı diğer partilerdir. 1999'da CHP'ye oy vermiş olanların yüzde 69,9'u bugün bir seçim olsa yine CHP'ye; 1999'da DYP'ye oy vermiş olanların yüzde 56,3'ü bugün bir seçim olsa yine DYP'ye; 1999'da ANAP'a oy vermiş olanların yüzde 43,6'sı bugün bir seçim olsa yine ANAP'a oy vereceklerini söylemektedir.

1999'a göre en fazla oy kaybına uğrayan partiler 1999'a göre seçmen tabanının yüzde 35,5'ini koruyan MHP, yüzde 33,3'ünü koruyan ÖDP, yüzde 30,0'unu koruyan BBP, yüzde 20,7'sini koruyan DSP ve yüzde 12,7'sini koruyan SP'dir (Bu değerlendirme yapılırken, FP'nin devamının SP olduğu kabul edilmiştir). Öte yandan 1999'da dokuz parti dışındaki partilere oy vermiş olanların da yüzde 25,0'i bugün seçim olsa yine bu partilere oy vereceklerini belirtmektedir.

1999'daki milletvekili genel seçiminde oy verilen parti	Tekrar aynı partiye oy verecekler	Tekrar aynı partiye oy vermeyecekler
ANAP	13	0,9
HADEP	76,1	23,9
CHP	69,9	30,1
DYP	56,3	43,7
ANAP	43,6	56,4
MHP	35,5	64,5
ÖDP	33,3	66,7
BBP	30,0	70,0
DSP	20,7	79,3
FP (Bugün SP'ye oy verecekler)	12,7	87,3
Diğer	25,0	75,0

Aşağıda birbirini izleyen tablolarda partilerin durumu teker teker gösterilmiştir. 1999'da ANAP'a oy vermiş olanların yüzde 43,6'sı bugün bir seçim olsa yine ANAP'a oy vereceklerini belirtirken yüzde 15,4'ünün bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da ANAP'a oy verenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
ANAP	80	43,6
AKP	28	15,4
DYP	16	8,5
CHP	9	4,8
MHP	6	3,2
DSP	3	1,6
HADEP	3	1,6
Diğer	4	2,1
Hiçbiri	13	6,9
Boş/geçersiz oy	17	9,0
Tamamen kararsız	3	1,6
Cevap vermek istemiyor	3	1,6
Toplam	183	100,0

1999'da BBP'ye oy vermiş olanların yüzde 30,0'u bugün bir seçim olsa yine BBP'ye oy vereceklerini belirtirken, yüzde 60,0'ının bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da BBP'ye oy verenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
BBP	6	30,0
AKP	12	60,0
Hiçbiri	2	10,0
Toplam	20	100,0

1999'da CHP'ye oy vermiş olanların yüzde 69,9'u bugün bir seçim olsa yine CHP'ye oy vereceklerini belirtirken, yüzde 2,6'sının bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da CHP'ye oy verenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
CHP	84	69,9
ANAP	3	2,6
AKP	3	2,6
ÖDP	2	1,3
DSP	1	0,7
Diğer	3	2,6
Hiçbiri	9	7,8
Boş/geçersiz oy	13	10,5
Cevap vermek istemiyor	2	2,0
Toplam	120	100,0

1999'da DSP'ye oy vermiş olanların yüzde 20,7'si bugün bir seçim olsa yine DSP'ye oy vereceklerini belirtirken, yüzde 17,4'ünün bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da DSP'ye oy verenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
DSP	64	20,7
AKP	53	17,4
CHP	33	10,8
DYP	22	7,2
ANAP	21	6,9
MHP	9	3,0
BBP	1	0,3
SP	1	0,3
ÖDP	1	0,3
Diğer	11	3,6
Hiçbiri	34	11,1
Boş/geçersiz oy	33	10,8
Tamamen kararsız	5	1,5
Cevap vermek istemiyor	18	6,0
Toplam	307	100,0

1999'da DYP'ye oy vermiş olanların yüzde 56,3'ü bugün bir seçim olsa yine DYP'ye oy vereceklerini belirtirken, yüzde 19,0'unun bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da DYP'ye oy verenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
DYP	94	56,3
AKP	32	19,0
ANAP	7	4,4
CHP	4	2,5
DSP	2	1,3
MHP	2	1,3
Diğer	1	0,6
Hiçbiri	9	5,7
Boş/geçersiz oy	8	5,1
Tamamen kararsız	2	1,3
Cevap vermek istemiyor	4	2,5
Toplam	166	100,0

1999'da FP'ye oy vermiş olanların yüzde 12,7'si bugün bir seçim olsa SP'ye oy vereceklerini belirtirken, yüzde 70,7'sinin bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da FP'ye oy verenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
AKP	151	70,7
SP	27	12,7
DYP	7	3,2
BBP	4	1,9
HADEP	3	1,3
ANAP	1	0,6
DSP	1	0,6
MHP	1	0,6
Diğer	3	1,3
Hiçbiri	4	1,9
Boş/geçersiz oy	3	1,3
Tamamen kararsız	1	0,6
Cevap vermek istemiyor	7	3,2
Toplam	213	100,0

1999'da HADEP'ye oy vermiş olanların yüzde 76,1'i bugün bir seçim olsa yine HADEP'ye oy vereceklerini belirtirken, yüzde 6,5'inin bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da Hadep'e oy verenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
HADEP	50	76,1
AKP	4	6,5
ANAP	3	4,3
CHP	3	4,3
MHP	1	2,2
Boş/geçersiz oy	1	2,2
Cevap vermek istemiyor	3	4,3
Toplam	66	100,0

1999'da MHP'ye oy vermiş olanların yüzde 35,5'i bugün bir seçim olsa yine MHP'ye oy vereceklerini belirtirken, yüzde 30,2'sinin bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da MHP'ye oy verenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
MHP	88	35,5
AKP	75	30,2
DYP	26	10,3
ANAP	5	2,1
BBP	4	1,7
CHP	3	1,2
DSP	1	0,4
SP	1	0,4
Diğer	6	2,5
Hiçbiri	18	7,4
Boş/geçersiz oy	15	6,2
Tamamen kararsız	2	0,8
Cevap vermek istemiyor	3	1,2
Toplam	249	100,0

1999'da yukarıda sayılan 9 parti dışındaki diğer partilerden birine oy vermiş olanların yüzde 25,0'i bugün bir seçim olsa yine bu 9 parti dışındaki partilerden birine oy vereceklerini belirtirken, yüzde 18,8'inin bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da diğer partilere oy verenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
HADEP	9	18,8
AKP	9	18,8
ANAP	6	12,5
CHP	3	6,3
MHP	3	6,3
ÖDP	3	6,3
Diğer	12	25,0
Boş/geçersiz oy	3	6,3
Toplam	48	100,0

1999'da oy kullanmamış, hiçbir partiye oy vermemiş olanların yüzde 27,9'unun bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da oy kullanmayan/hiçbir partiye oy vermeyenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
AKP	39	27,9
ANAP	11	8,1
MHP	11	8,1
HADEP	10	7,6
CHP	10	7,0
DYP	8	5,8
DSP	2	1,2
SP	2	1,2
BBP	1	0,6
ÖDP	1	0,6
Diğer	2	1,7
Hiçbiri	25	18,0
Boş/geçersiz oy	11	8,1
Tamamen kararsız	2	1,7
Cevap vermek istemiyor	3	2,3
Toplam	139	100,0

1999'da boş/geçersiz oy vermiş olanların yüzde 9,1'inin bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da boş / geçersiz oy kullananların bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
CHP	5	9,1
AKP	5	9,1
DYP	2	4,5
ANAP	2	3,0
DSP	2	3,0
BBP	1	1,5
MHP	1	1,5
ÖDP	1	1,5
Diğer	1	1,5
Hiçbiri	6	12,1
Boş/geçersiz oy	23	43,9
Tamamen kararsız	2	3,0
Cevap vermek istemiyor	3	6,1
Toplam	53	100,0

1999'da yaşları tutmadığı için oy kullanmamış olan yeni seçmenlerin yüzde 15,8'inin bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da yaşı tutmayanların bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
AKP	28	15,8
MHP	24	13,6
DYP	22	12,4
CHP	19	10,7
HADEP	17	9,6
ANAP	12	6,8
DSP	10	5,6
SP	5	2,8
ÖDP	2	1,1
BBP	1	0,6
Diğer	1	0,6
Hiçbiri	13	7,3
Boş/geçersiz oy	18	10,2
Tamamen kararsız	2	1,1
Cevap vermek istemiyor	3	1,7
Toplam	177	100,0

1999'da hangi partiye oy verdiğini söylemeyenlerin yüzde 14,1'inin bugünkü tercihleri AK Parti'dir.

1999'da hangi partiye oy verdiğini söylemeyenlerin bugünkü parti tercihleri	Sayı	Yüzde
AKP	15	17,4
DYP	10	11,9
ANAP	8	9,2
MHP	6	6,4
CHP	3	3,7
DSP	2	2,8
HADEP	2	2,8
BBP	1	0,9
ÖDP	1	0,9
Diğer	1	0,9
Hiçbiri	8	9,2
Boş/geçersiz oy	10	11,0
Tamamen kararsız	3	3,7
Cevap vermek istemiyor	17	19,3
Toplam	88	100,0

Bu değerlendirmelerden sonra AK Parti'nin oylarının hangi seçmenlerden geldiğini saptamak amacıyla ek bir değerlendirme yapılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Bugün seçim olsa AK Parti'ye oy vereceğini belirten seçmenlerin yüzde 33,2'si 1999'da FP'ye, yüzde 16,5'i MHP'ye ve yüzde 11,8'i DSP'ye oy vermiştir. Bir başka deyişle, AK partinin bugünkü oylarının yüzde 33,2'si 1999'da FP'ye, yüzde 16,5'i 1999'da MHP'ye, yüzde 11,8'i de 1999'da DSP'ye oy vermiş olan seçmenlerden gelmektedir. Ayrıntılı dağılım aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Bugün seçim olsa AK Parti'ye oy vereceğini belirtenlerin (kararsızlar da dağıtıldıktan sonra) 1999'da oy verdikleri parti	Sayı	Yüzde
FP	151	33,2
MHP	75	16,5
DSP	53	11,8
DYP	32	6,9
ANAP	28	6,2
BBP	12	2,7
HADEP	4	0,9
CHP	3	0,7
Diğer	9	2,0
1999'da oy kullanmadı / hiçbiri	39	8,6
1999'da boş / geçersiz oy verdi	5	1,1
1999'da oy verdiği partiyi söylemiyor	15	3,3
1999'da yaşı tutmuyordu	28	6,2
Toplam	454	100,0

D. İki turlu seçim sisteminin benimsenmesi halinde ikinci turdaki tercihler

Simülasyon modeli, seçmenlerin birinci tur tercihlerinin ikinci turda değişmeyeceğini, birinci tercih edilen parti ikinci tura kalmışsa, seçmenin oyunu bu partiye vereceğini varsaymaktadır – ki bu varsayım gerçekçi bir varsayımdır.

Yine modele göre, seçmenler, ilk tercih ettikleri parti ikinci tura kalmamışsa, baştan açıkladıkları bir ikinci tercihleri varsa ve ikinci tercih ikinci tura kalmışsa; ikinci turda kamuoyu yoklaması yoluyla öğrenilebilecek ikinci tercihlerine oy verir. Bu varsayım da geçerlidir ve ikinci tercihleri öğrenmek amacıyla, bugün iki turlu bir seçim olsa mevcut partilerden herhangi birine oy vereceğini belirten seçmenlere, kendi partilerinin ikinci turda yarışmaması halinde, ikinci turdaki hangi partiye oy verecekleri de sorulmuştur. Cevapların dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Karşılaştırınız: Simülasyon Modeli, s. 49, Tablo 4). Birinci tercihi olan seçmenlerin toplam olarak yüzde 62,1'inin ikinci tercihleri vardır, yüzde 31,1'inin yoktur, yüzde 6,8'i ise ikinci tercih konusunda kararsızdır.

Birinci tercih (%)												
İkinci tercih	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
AKP	-	16,2	2,1	11,8	10,2	11,1	3,9	45,3	26,1	14,7	3,7	7,6
DYP	14,8	-	9,8	17,0	23,1	5,3	9,1	5,4	4,3	-	10,4	11,6
CHP	2,0	10,0	-	4,3	6,8	5,8	19,7	-	5,5	11,7	31,4	5,7
MHP	7,4	12,1	4,0	-	8,5	-	10,6	3,8	5,5	-	2,8	6,3
ANAP	7,0	21,7	8,4	11,1	-	8,0	15,8	-	-	-	2,5	9,0
HADEP	1,0	1,0	2,0	0,7	2,9	-	1,3	-	-	-	2,5	1,2
DSP	-	3,5	16,2	3,0	12,5	1,2	-	-	-	-	2,2	4,2
SP	22,9	2,3	1,0	0,7	1,5	1,0	-	-	5,0	-	-	8,4
BBP	7,0	-	0,5	7,4	-	-	-	7,6	-	-	2,7	3,4
ÖDP	-	0,6	6,2	-	0,8	6,1	-	-	-	-	2,5	1,4
Diğer	3,1	-	5,9	2,3	-	5,1	2,8	-	12,8	28,0	6,5	3,1
Oy kullanmaz	30,3	28,2	30,6	34,0	28,5	45,5	25,8	31,2	33,4	45,6	27,6	31,1
Kararsız	4,5	4,3	13,6	7,7	5,1	10,9	11,1	6,7	7,3	-	5,1	6,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

İkinci tercihler (sayı)

Birinci tercih												
İkinci tercih	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
AKP	0	30	3	16	13	9	3	16	5	2	1	99
DYP	63	0	16	23	30	4	6	2	1	0	4	150
CHP	8	18	0	6	9	5	14	0	1	2	11	74
MHP	31	22	6	0	11	0	7	1	1	0	1	82
ANAP	30	40	14	15	0	7	11	0	0	0	1	117
HADEP	4	2	3	1	4	0	1	0	0	0	1	16
DSP	0	6	26	4	16	1	0	0	0	0	1	55
SP	98	4	2	1	2	1	0	0	1	0	0	108
BBP	30	0	1	10	0	0	0	3	0	0	1	44
ÖDP	0	1	10	0	1	5	0	0	0	0	1	18
Diğer	13	0	10	3	0	4	2	0	2	4	2	41
Oy kullanmaz	129	51	50	46	37	38	18	11	6	6	10	404
Kararsız	19	8	22	10	7	9	8	2	1	0	2	89
Toplam	426	182	164	135	131	84	71	36	19	14	36	1.297

Hem birinci hem ikinci tercihi olan seçmenler, birinci ve ikinci tercihle-ri ikinci turda yer almazsa nasıl davranır?

Model birinci ve ikinci tercihleri olan ama her iki tercihleri de ikinci turda yer almayan seçmenlerin davranışlarını kestirmek üzere iki yöntemden yararlanmaktadır. Gerek analogik yöntem gerekse açıklanmış tercihler yöntemi ikinci tercih ettiği bir parti olan seçmenlerin, ikinci tercihleri de ikinci tura kalmazsa ne yapacaklarını kestirmeye yönelik modellerdir. Araştırma sırasında bu seçmenlerin böyle bir durumda ne yapacaklarını kestirmek amacıyla üçüncü tercih de sorulmuştur.

Bir başka deyişle, ikinci tercihi olan seçmenlerden, ilk tercih ettikleri partiyle ikinci tercih ettikleri partinin ikinci turda olmaması halinde, ikinci turda geri kalan partilerden hangisine oy vereceklerini belirtmeleri istenmiştir. Simülasyon modelindeki "birinci ve ikinci tercihleri ikinci tura kalamayan seçmenler ikinci turda nasıl davranır" sorusunu cevaplamaya yardımcı olacak bu dağılım, bir başka deyişle, seçmenlerin üçüncü parti tercihlerinin dağılımı şöyledir:

Üçüncü tercihler (Yüzde)

Birinci tercih												
Üçüncü tercih	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
AKP	-	7,1	1,1	9,8	6,5	4,9	0,0	0,0	0,0	0,0	12,0	3,5
DYP	12,3	-	9,3	15,3	17,2	11,7	4,1	12,2	0,0	0,0	7,0	10,0
CHP	3,0	7,3	-	3,9	7,3	15,4	2,1	0,0	18,4	0,0	3,8	4,5
MHP	5,7	13,2	4,5	-	7,8	0,0	16,6	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3
ANAP	6,9	12,4	10,4	14,2	-	6,7	21,0	10,3	21,6	24,2	0,0	9,1
HADEP	0,3	0,7	2,8	0,0	4,5	-	0,0	0,0	8,4	10,9	0,0	1,2
DSP	2,1	4,1	8,3	5,9	8,7	2,2	-	0,0	0,0	0,0	16,0	4,4
SP	6,5	4,1	0,0	7,0	0,9	3,9	1,8	-	9,3	0,0	5,6	4,2
BBP	9,5	3,9	2,8	8,5	1,1	0,0	0,0	26,5	-	0,0	0,0	5,9
ÖDP	0,5	0,0	12,8	1,3	0,0	0,0	2,1	0,0	0,0	-	16,0	2,4
Diğer	5,6	1,6	7,6	1,3	5,7	8,3	0,0	0,0	0,0	13,5	3,8	4,4
Oy kullanmaz	47,7	45,6	40,4	32,8	40,2	46,8	52,3	51,0	42,3	51,4	35,9	44,2
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Üçüncü tercihler (Sayı)

Birinci tercih												
Üçüncü tercih	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
Toplam												
AKP	0	9	1	8	6	2	0	0	0	0	3	28
DYP	34	0	8	12	15	4	2	3	0	0	2	80
CHP	8	9	0	3	6	6	1	0	2	0	1	36
MHP	16	16	4	0	7	0	7	0	0	0	0	50
ANAP	19	15	10	11	0	2	9	2	2	2	0	73
HADEP	1	1	3	0	4	0	0	0	1	1	0	10
DSP	6	5	8	5	8	1	0	0	0	0	4	35
SP	18	5	0	5	1	1	1	0	1	0	1	34
BBP	26	5	3	7	1	0	0	6	0	0	0	47
ÖDP	1	0	12	1	0	0	1	0	0	0	4	19
Diğer	15	2	7	1	5	3	0	0	0	1	1	35
Oy kullanmaz	133	56	37	26	35	17	23	11	5	4	9	355
Toplam	278	123	92	79	87	36	45	22	11	7	24	804

Hem birinci hem ikinci tercihi olan seçmenler, birinci tercihleri ikinci turda yer almazsa ve ilk tercih ettikleri partileri bir başka partiyle ittifak yaparsa nasıl davranır?

Model ikinci tercihi olan seçmenin, partisi bir başka partiyle ittifak yaparsa, partisinin ittifak yaptığı partiye değil, kendi ikinci tercih ettiği partiye oy vereceğini varsaymaktadır. Modele göre, seçmenin kendi ikinci tercihi, seçmen için, partisinin ittifak politikasından daha önemlidir. Bununla birlikte, araştırma sonuçlarına göre, böyle bir durumda, toplam olarak, seçmenlerin yüzde 48,8'i kendi tercih ettikleri partiye, yüzde 36,5'i partilerinin ittifak yaptığı partiye oy vereceğini belirtmekte, yüzde 13,5'i de kime oy vereceğinin partisinin hangi partiyle ittifak yaptığına bağlı olarak değişeceğini söylemektedir.

Hem birinci hem de ikinci tercihleri olan seçmenlere sorulan soru şöyledir: "İkinci tura katılamayan asıl partiniz, ortak bir koalisyon hükümeti kurmak amacıyla bir başka partiyle ittifak yaptığını açıklasa ve sizden, ikinci turda bu partiye oy vermenizi istese... Hangi partiye oy verirdiniz? Kendi tercih ettiğiniz ikinci partiye mi, yoksa partinizin ittifak yaptığı partiye mi?".

Cevapların dağılımı şöyledir:

İkinci tura kalamayan birinci parti başka bir partiyle ittifak yaparsa, seçmen ikinci turda kendi tercih ettiği partiye mi, yoksa partisinin ittifak yaptığı partiye mi oy verir? (yüzde)	Birinci tercih											
	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
Kendi tercihine oy verir	51,6	52,5	43,6	53,3	46,8	34,5	38,9	45,4	61,0	35,1	50,5	48,8
Partisinin ittifak yaptığı partiye oy verir	35,2	34,5	40,8	30,5	37,5	53,9	40,2	38,7	39,0	13,5	33,1	36,5
Partisinin kiminle ittifak yaptığına bağlı	11,7	12,1	15,7	14,8	15,7	11,6	20,9	15,9	0,0	10,9	16,4	13,5
Fikri yok	1,5	0,9	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	40,5	0,0	1,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

İkinci tura kalamayan birinci parti başka bir partiyle ittifak yaparsa, seçmen ikinci turda kendi tercih ettiği partiye mi, yoksa partisinin ittifak yaptığı partiye mi oy verir? (sayı)	Birinci tercih											
	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
Kendi tercihine oy verir	144	65	40	42	41	13	17	10	7	3	12	392
Partisinin ittifak yaptığı partiye oy verir	98	42	37	24	33	20	18	9	4	1	8	294
Partisinin kiminle ittifak yaptığına bağlı	32	15	14	12	14	4	9	4	0	1	4	109
Fikri yok	4	1	0	1	0	0	0	0	0	3	0	9
Toplam	278	123	92	79	86	36	45	22	11	7	24	804

İkinci tercihlerinde kararsız olan seçmenler ikinci turda nasıl davranır?

Modele göre ikinci tercihlerinde kararsız olan seçmenlerin çoğunluğu, ikinci turda birinci tercih ettikleri partinin ittifak politikasına uygun hareket ederler. Model bu seçmenlerin yüzde 80'inin partilerinin ittifak yaptığı partiye oy vereceğini varsaymaktadır. Araştırma sırasında, bu konuda bir fikir edinmek amacıyla, ikinci tercihi konusunda kararsız olan seçmenlere "ikinci tura katılamayan partiniz, ortak bir koalisyon hükümeti kurmak amacıyla bir başka partiyle ittifak yaptığını açıklasa ve sizden ikinci turda bu partiye oy vermenizi istese ne yapardınız" şeklinde bir soru sorulmuştur. Cevapların dağılımı şöyledir:

İkinci tercihte kararsız olan seçmenler, asıl tercih ettikleri parti ikinci turda ittifak yaparsa nasıl davranır? (yüzde)	Birinci tercih											
	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
Kararsız olduğu partilerden birine oy verir	31,1	40,2	32,5	42,9	56,2	26,6	44,0	0,0	0,0	0,0	50,0	35,3
Partinin ittifak yaptığı partiye oy verir	35,3	36,1	39,9	39,5	14,6	57,8	20,6	0,0	0,0	0,0	0,0	34,3
Partisinin hangi partiyle ittifak yaptığına bağlı olarak karar verir	11,3	23,7	24,1	9,9	29,2	15,6	35,4	56,9	100,0	0,0	50,0	22,7
İkinci turda oy kullanmaz	4,2	0,0	0,0	7,8	0,0	0,0	0,0	43,1	0,0	0,0	0,0	3,0
Fikri yok	18,0	0,0	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0

İkinci tercihte kararsız olan seçmenler, asıl tercih ettikleri parti ikinci turda ittifak yaparsa nasıl davranır? (sayı)	Birinci tercih											
	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
Kararsız olduğu partilerden birine oy verir	6	3	7	4	4	2	3	0	0	0	1	31
Partinin ittifak yaptığı partiye oy verir	7	3	9	4	1	5	2	0	0	0	0	30
Partisinin hangi partiyle ittifak yaptığına bağlı olarak karar verir	2	2	5	1	2	1	3	1	1	0	1	20
İkinci turda oy kullanmaz	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	3
Fikri yok	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Toplam	19	8	22	10	7	9	8	2	1	0	2	89

İkinci tercihi olmayan seçmenler ikinci turda nasıl davranır?

Modele göre, ikinci tercihi olmayan seçmenler, asıl partileri ikinci turda yer almazsa ve herhangi bir partiyle ittifak yapmazsa, ikinci turda oy kullanmayacaklardır – ki bu varsayım gerçekçi bir varsayımdır.

Model partinin ittifak yapması halinde duruma göre seçmenin iki tür davranışı olabileceğini varsaymaktadır. Birincisi ittifak yapılan partinin de ikinci tura kalarması halidir. Böyle bir durumda seçmenin ikinci turda oy kullanmayacağı varsayılmaktadır – ki bu da gerçekçi bir varsayımdır.

Diğer durumda, yani asıl partinin bir başka partiyle ittifak yapması ve de ittifak yaptığı partinin ikinci tura kalması halinde, ikinci tercihi olmayan seçmenlerin, sandık başına giderek partilerinin ittifak yaptığı partiye oy verecekleri varsayılmaktadır. Bu son varsayımı test etmek amacıyla, bu seçmenlere böyle bir durumda ne yapacakları sorulmuştur.

Soru şöyledir: "Partiniz ikinci tura katılmazsa, ikinci turda kimseye oy vermeyeceğinizi belirttiniz. Pekiyi, ikinci tura katılmayan partiniz, ortak bir koalisyon hükümeti kurmak amacıyla bir başka partiyle ittifak yaptığını açıklasa ve sizden ikinci turda bu partiye oy vermenizi istese... ne yapardınız? Yine oy kullanmaz mıydınız, yoksa partinizin ittifak yaptığı partiye mi oy verirdiniz?"

Cevapların dağılımı şöyledir:

İkinci tercihi olmayanlar Partileri ittifak yaparsa ikinci turda nasıl davranır? (yüzde)	Birinci tercih											
	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
Partisinin ittifak yaptığı partiye oy verir	43,7	37,9	44,5	43,3	48,8	78,7	38,6	66,7	32,6	27,6	42,8	46,8
İkinci turda oy kullanmaz	41,2	44,3	34,3	39,2	37,1	10,1	50,9	24,4	54,4	59,4	19,4	37,1
Partisinin kimle ittifak yaptığına bakarak karar verir	15,1	17,8	21,2	17,5	14,1	11,1	10,5	9,0	13,0	13,0	37,7	16,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

İkinci tercihi olmayanlar Partileri ittifak yaparsa ikinci turda nasıl davranır? (sayı)	Birinci tercih											
	AKP	DYP	CHP	MHP	ANAP	HADEP	DSP	SP	BBP	ÖDP	Diğer	Toplam
Partisinin ittifak yaptığı partiye oy verir	56	19	22	20	18	30	7	7	2	2	4	189
İkinci turda oy kullanmaz	53	23	17	18	14	4	9	3	3	4	2	150
Partisinin kimle ittifak yaptığına bakarak karar verir	19	9	11	8	5	4	2	1	1	1	4	65
Toplam	129	51	50	46	37	38	18	11	6	6	10	404

E. Hükümette yer alması tercih edilmeyen partiler

Araştırma sırasında seçmenlere 10 partinin adı sayılmış ve bu partilerden hangisini veya hangilerininin hükümette yer almasını kesinlikle istemedikleri sorulmuştur. Hükümette yer alması en çok istenmeyen parti tüm seçmenlerin yüzde 58,8'inin iktidarda görmek istemediği HADEP'tir. Tüm seçmenlerin yüzde 45,5'i DSP'yi, yüzde 36,3'ü SP'yi, yüzde 35,6'sı MHP'yi, yüzde 31,0'i ÖDP'yi, yüzde 28,8'i ANAP'ı, yüzde 28,1'i AKP'yi, yüzde 25,8'i BBP'yi, yüzde 25,4'ü CHP'yi ve yüzde 18,3'ü DYP'yi kesinlikle iktidarda görmek istememektedir.

Seçmenlerin bugün seçim olsa tercih edecekleri birinci parti ile iktidarda kesinlikle görmek istemedikleri partilerin karşılıklı dağılımı aşağıda gösterilmiştir. Tablodaki yüzdelerin dikey olarak okunması gerekmektedir. Örneğin bugün seçim olsa ANAP'a oy verecek olan seçmenlerin yüzde 55,7'si HADEP'i kesinlikle iktidarda görmek istememektedir vb.

Hükümette yer alması istenmeyen parti	Birinci tercih														
	HADEP	DSP	SP	MHP	ÖDP	ANAP	AKP	BBP	CHP	DYP	Diğer	Hiçbiri /boş	Kararsız	Cevap yok	Toplam
HADEP	0,0	59,2	50,0	70,4	42,9	55,7	63,8	42,1	54,3	74,2	61,1	63,1	55,7	52,2	58,8
DSP	48,8	0,0	86,1	39,3	21,4	23,7	73,2	52,6	23,8	51,1	47,2	45,2	27,6	32,8	45,5
SP	31,0	63,4	0,0	31,1	64,3	33,6	14,6	15,8	65,2	37,4	55,6	49,5	39,7	34,3	36,3
MHP	78,6	23,9	58,3	0,0	85,7	11,5	43,7	31,6	48,8	27,5	52,8	39,5	24,7	29,9	35,6
ÖDP	21,4	26,8	16,7	36,3	0,0	26,7	38,7	36,8	20,1	41,8	16,7	33,6	22,4	25,4	31,0
ANAP	27,4	9,9	69,4	17,0	21,4	0,0	44,6	36,8	22,0	23,1	52,8	36,2	18,4	19,4	28,8
AKP	29,8	57,7	2,8	20,0	35,7	29,0	0,0	0,0	59,8	28,6	69,4	45,5	28,7	25,4	28,1
BBP	38,1	31,0	5,6	7,4	50,0	18,3	17,1	0,0	43,9	26,4	41,7	38,2	23,0	20,9	25,8
CHP	16,7	5,6	33,3	26,7	14,3	16,0	44,1	26,3	0,0	29,7	16,7	27,6	17,8	17,9	25,4
DYP	45,2	14,1	25,0	10,4	42,9	9,9	16,0	26,3	20,7	0,0	41,7	31,2	10,9	16,4	18,3
Sayı	84	71	36	135	14	131	426	19	164	182	36	301	174	67	1839

